

1. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 03.04.2003 № 661-IV. Дата оновлення: 15.12.2021. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/main/661-152>.
2. Про основи національного спротиву: Закон України від 16.07.2021 № 1702-IX. Дата оновлення: 16.07.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#top>.

Дмитро БОДИРСЬ
старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

ВІЙСЬКОВА МЕДИЦИНА В СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Питання надання домедичної допомоги в умовах як надзвичайного, так і воєнного стану останнім часом в Україні набули особливої актуальності, а відповідного його матеріального забезпечення – наріжним каменем цієї проблеми. Критичною потребою в секторі безпеки та оборони також стала і організація навчання особового складу військових і правоохоронних органів основним алгоритмам поведінки з постраждалими, надання само- і взаємодопомоги в екстремальних умовах.

Ключовими проблемами забезпечення системи цих заходів організаційно-управлінського характеру та їх реалізації вбачається відсутність уніфікованих підходів, настанов та стандартів надання домедичної допомоги спеціальними суб'єктами в період надзвичайного чи воєнного стану. Водночас вони розроблені ще понад 20 років тому, опрацьовані та перевірені бойовим досвідом зарубіжних країн ще у 90-х роках, засновником яких став Ф. Батлер, який запропонував алгоритми першочергових дій з надання домедичної і медичної допомоги пораненим на полі бою з урахуванням потреб в умовах тактичних обмежень (ворожий вогонь, виконання бойового завдання). Активно велась розробка стандартів догоспітальної допомоги в бойових умовах, в результаті чого з'явилися рекомендації ТССС і відповідні курси підготовки для Спеціальної повітряної служби у США та Спеціальної човнової служби у Великій Британії [1]. На тлі досліджень причин смертності військових було доведено, що кожен навчений таким алгоритмам військовослужбовець вижив під час поранення на полі бою, що доводило їх високу ефективність [2]. Військові зарубіжні лікарі спільно з парамедиками розробили настанову «Тактична допомога пораненим в умовах бойових дій», яка прийнята за основу домедичних протоколів (алгоритмів) для всіх військових країн-членів НАТО [3].

ТССС – як військова тактична допомога пораненим – стала основою визнаних міжнародною спільнотою методик з надання домедичної допомоги в умовах воєнного стану (так званих парамедичних технік). Зокрема, наразі вона також адаптована для підрозділів правоохоронних органів як тактична екстрена медицина – ТЕСС. Обидві вони включають адаптацію міжнародного досвіду з використання цивільно-військових органів та систем оперативного управління при подоланні медико-санітарних наслідків надзвичайних ситуацій з визначенням задіяних сил та засобів.

ТССС та ТЕСС обидві використовуються в навчанні та в професійній діяльності відповідних підрозділів в Україні. Водночас у чинному законодавстві та профільних нормативно-правових актах розглядувані стандарти не легалізовані. Зокрема, й тому, що Україна не стала членом ані Євросоюзу, ані країною-членом НАТО. Наразі чинні алгоритми з надання домедичної допомоги постраждалому передбачені в наказі Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах» від 16 червня 2014 р. № 398 тощо [4].

Проблема виявляється в тому, як зазначають певні вітчизняні дослідники, що такі цивільні протоколи з надання домедичної допомоги постраждалим не відповідають у повному обсязі потребам, що виникають при атиповій, загрозливій надзвичайній ситуації, тим більше – не застосовуються в умовах бойових дій [5].

Військова медицина відрізняється від цивільної типами травм і ран, зовнішніми

умовами бою, неможливістю надавати допомогу постраждалим у повному обсязі, мінімальною кількістю медичних засобів та значно довшим часом евакуації, адже допомога «під вогнем», у так званій червоній зоні спрямована на запобігання збільшення кількості поранень і поранених, пріоритетністю виконання бойового завдання особою, яка не має медичної освіти, хоча чітко усвідомлює тактичну ситуацію та характер отриманих поранень. До особливостей надання домедичної допомоги у «червоній зоні» насамперед, слід віднести й навички самопомоги, передусім – визначення сектора укриття та зупинку критичної кровотечі, а також обов'язкова координація з керівництвом та використання принципу «контакт-прикриття».

Серед принципів забезпечення національної безпеки, передбачених у ст. 5 Закону України «Про Національну безпеку», є використання в інтересах України міждержавних систем та механізмів міжнародної колективної безпеки, а в ст. 6 цього Закону – інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в Європейському Союзі та в євроатлантичний безпековий простір; розвиток рівноправних взаємовигідних відносин з іншими державами світу в інтересах України тощо [6]. Отже, імплементація стандартизованих протоколів Альянсу сприяла б створенню інтегрованої системи медичного забезпечення сил оборони України та дозволила б досягнути позитивних результатів з питань медичного забезпечення спеціальних та військових операцій з охорони життя та забезпечення сектора безпеки і оборони в Україні. Основними очікуваними результатами має бути побудова системи медичного забезпечення, стандартизація домедичної допомоги, створення відповідного нормативного забезпечення та унормування системи освіти з алгоритмів ТССС і ТЕСС з метою ефективної підготовки до роботи в надзвичайних ситуаціях і воєнного часу, що спроможні створити ефективну підтримку силам оборони України та правоохоронним органам, які беруть участь в обороні та захисті населення, в тому числі, фінансову та волонтерську допомогу з надання спеціальних медичних засобів.

1. Butler F.K. Jr, Hagmann J, Butler E.G. (1996 Aug). Tactical combat casualty care in special operations. *Military Medicine*. Suppl: 3-16.

2. Адаптована настанова. Тактична екстрена медична допомога. URL : <http://medrally.com/methodical-materials/2017/sumy/nastanova-tecc>

3. Бітюков Г. Допоможи собі сам. Як військовим рятувати життя поранених на фронті. URL : <https://life.pravda.com.ua/columns/2016/02/1/207442>

4. Про затвердження порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 16.06.2014 № 398. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-14#n15>.

5. Мислива О. О. Основи надання патрульною поліцією невідкладної (домедичної та медичної) допомоги постраждалим особам: навч. посібник. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 144 с.

6. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>

Василь ПОЛОНЧУК

начальник курсу очного навчання
факультету підготовки керівних кадрів
Національної академії Державної
прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького
(м. Хмельницький, Україна)

МОДЕЛЮВАННЯ ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИКОРДОННОГО ЗАГОНУ В УМОВАХ ВИНИКНЕННЯ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ТЕХНОГЕННОГО ХАРАКТЕРУ

Сьогодні в період світової глобалізації з урахуванням внутрішніх та зовнішньополітичних умов для національної безпеки та національних інтересів нашої держави визначено поточні та прогнозовані загрози, які стосуються надзвичайних ситуацій техногенного характеру, а саме:

збільшуються кількість та масштаби надзвичайних ситуацій природного і